statisztikai tükör

I. évfolyam 4. szám 2007. március 21.

2007/4

Összeállította:
Népességstatisztikai főosztály
Népmozgalmi statisztikai osztály

www.ksh.hu

Népmozgalom, *2006*

A tartalomból

1 Összefoglaló
2 Házasságkötés, válás
2 Születés, terhességmegszakítás
3 Halálozás
4 Belföldi és nemzetközi vándorlás
5 Természetes és tényleges szaporodás, fogyás

ÖSSZEFOGLALÓ

A 2006. év során kedvező irányú változás történt a két alapvető fontosságú népmozgalmi folyamatban. Folytatódott a születésszám elmúlt három évben mindvégig tapasztalható lassú emelkedése. A 2006. évi 99 850 újszülött az utóbbi nyolc év legmagasabb születésszáma.

A halálozások száma ingadozásokat mutatott az elmúlt években. A csökkenő irányzat nem volt egyértelmű, különösen a 2005. évi emelkedés törte meg. A 2006. évre becsült 131 500 halálozás viszont beleillik az elmúlt évtized alapvetően csökkenő trendjébe, és egyben az utóbbi három évtized legalacsonyabb halálozási számát jelenti. Töretlennek látszik a csecsemőhalálozás hosszabb idő óta tapasztalt csökkenő irányzata, aminek eredményeként demográfiai történelmünk során először esett 6 ezrelék alá, ténylegesen 5,7 ezrelékre a csecsemőhalottak aránya.

A házassági mozgalomban és a válások gyakoriságát tekintve nem történt érdemi változás, bár a 2006. évre becsült 44 500 házasságkötés némileg meghaladja az előző évit, a 24 500 bíróilag kimondott válás pedig kismértékben elmarad az egy évvel korábbitól.
Ugyancsak kedvező jelenség, hogy folytatódott a terhességmegszakítások utóbbi évtizedben tapasztalt javuló irányzata. A művi abortuszok 46 500-ra becsült száma nemcsak az előző évihez képest mérséklődött, hanem a születések számához viszonyított aránya is csökkent.

Fontosabb népmozgalmi események

Népmozgalmi esemény	2005	2006+)	2006+)/2005a)
Élveszületés	97 496	99 850	102,4
Halálozás	135 732	131 500	96,9
Házasságkötés	44 234	44 500	100,6
Válás	24 804	24 500	98,8
Terhességmegszakítás	48 689	46 500	95,5
Természetes szaporodás/fogyás	–38 236	–31 650	82,8
Tényleges szaporodás/fogyás	–20 968	–13 000	62,0

+) Előzetes, részben becsült adatok.
a) 2005=100,0

Nem ennyire kedvező a változás a spontán vetélések esetében. 2006-ban 17 800 spontán vetélés volt. Száma az utóbbi öt-hat évben erősen emelkedő irányzatot mutat, és a magzati veszteségek közötti aránya is számottevően nő.
A születésszám emelkedése és a halálozások csökkenése jelentősen mérsékelte a népességcsökkenés ütemét. E két népmozgalmi esemény egyenlegéből adódó természetes fogyás 31 650 főt tett ki, ami az előző évhez viszonyítva 17 százalékos csökkenést mutat. A nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege következtében az ország lakossága ennél jóval kisebb mértékben, 13 ezer fővel lett kevesebb. A népesség becsült lélekszáma 2006 végén 10 064 ezer fő volt.
A népesség összetételében folytatódtak a korábban már megfigyelt szerkezeti változások. Tovább csökkent a házas és emelkedett a nőtlen, hajadon, illetve az elvált családi állapotú lakosság aránya. Ennek eredményeként a 15 éves és idősebb népesség körében száz lakosra számítva 48 a házasok, 31 a nőtlenek vagy hajadonok, 11 az özvegyek, 10 az elváltak közé tartozott. Gyorsult a népesség elöregedési folyamata. Ennek legkézenfekvőbb bizonyítéka, hogy a 65 éves és idősebb népesség száma, illetve aránya egyre inkább felülmúlja a 0–14 évesekét. 2007. január 1-jén száz gyermekkorúra 105 időskorú jutott.

A népesség nem és korcsoport szerint, 2007. január 1.+)

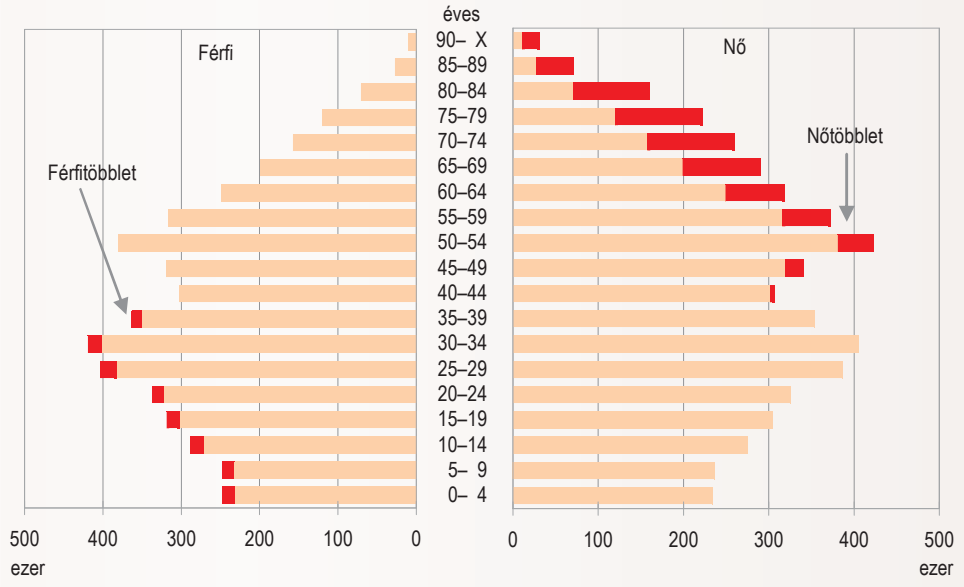

+) Előzetes, részben becsült adatok.

Házasságkötés, válás

A házassági mozgalom – az alapvetően csökkenő irányzat mellett – az elmúlt néhány évben ingadozásokat mutatott, de egyetlen évben sem érte el az ezredfordulós szintet. A 2006. évi 44 500 **házasságkötés** 0,6 százalékkal, mintegy 270 párral haladta meg az egy évvel korábbit, és 1,6 százalékkal, mintegy 700 párral múlta felül a 2004. évit. Ennek ellenére a házasságkötési arány változatlanul alacsony, és a tíz vagy tizenöt évvel ezelőttihez képest csekély mértékűnek számít. A házasságra lépők átlagos életkorában folytatódott a már korábban kialakult, az idősebb életkorokra tolódó trend. A tizenévesek házasságkötései gyakorlatilag megszűntek, mivel ezer ilyen korú hajadon közül mindössze 4–5 kötött házasságot 2006-ban, szemben a tíz évvel korábbi 23 vagy az 1990. évi 51 házasságkötéssel. Jelentős a visszaesés a húszas éveik elején járó fiatal nőknél is. Tíz évvel ezelőtt még ebben az életkorban volt a leggyakoribb a házasságkötés, azóta viszont ez áttolódott a húszas életévek második felére. Jelenleg a 20–24 éves nők körében már jóval ritkább a házasságkötés, mint a harmincas éveik elején járó nőknél. A házasságkötési arány emelkedése kizárólag a házasságra lépők „érettebb” korosztályaiban, főleg a 30–39 éves nőknél és férfiaknál figyelhető meg. Kérdéses azonban, hogy a fiatalon elmaradt házasságokat mennyiben tudják pótolni az „idősebb” korosztályok növekvő házasságkötései.
Összességében tovább csökkent a házasságban élők aránya, különösen a fiatalok körében, és ezzel párhuzamosan dinamikusan emelkedett az először házasulók átlagos életkora.

Ezer megfelelő korú nem házas nőre jutó házasságkötés

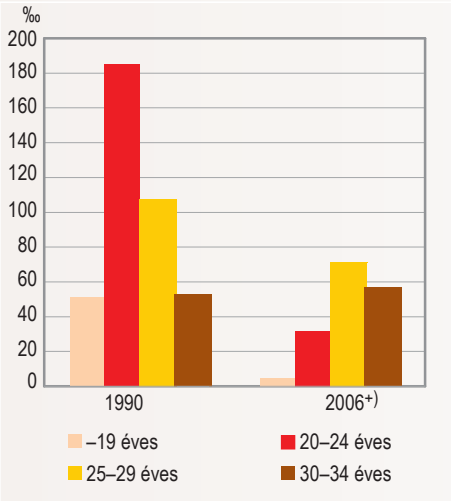

+) Előzetes, részben becsült adatok.

A 2006. évi 24 500 **válás** számszerűen mintegy 300-zal kevesebb az előző évinél. A fennálló házasságokra jutó válási arányban mégsem történt változás az előző évhez képest. Ez azt jelenti, hogy a válások abszolút számának csökkenése nem jelenti egyben a fennálló házasságok stabilitásának növekedését, mivel a házasságban élők száma is egyre inkább fogyatkozik. Az elváltak korösszetételében viszont egy lassú eltolódás figyelhető meg az idősebb korosztályok felé. Bár továbbra is a 20–24 éves házasok között a leggyakoribb a válás, ennek intenzitása az elmúlt néhány évben csökkent, a 30–44 éves házasfelek körében viszont emelkedő irányzatú és egyre gyakoribb a válás. Ez minden bizonnyal összefügg a házasulók átlagos életkorának emelkedésével, de utalás egyben arra is, hogy a hosszabb ideje fennálló házasságok között növekszik a válással végződő párkapcsolatok gyakorisága.

Házasságkötés és -megszűnés

Megnevezés	1980	1990	2006+)
Házasságkötés	80 331	66 405	44 500
Megszűnt házasság	98 221	89 817	74 650
halál következtében	70 424	64 929	50 150
válás következtében	27 797	24 888	24 500

+) Előzetes, részben becsült adatok.

A ritkuló házasságkötések és a gyakori válások érzékenyen érintik a **házasságok mérlegét**. Változatlanul jóval több házasság szűnik meg özvegyülés és válás által, mint amennyi új létrejön házasságkötés révén. 2006-ban mintegy 74 650 házasság szűnt meg özvegyülés vagy válás miatt, és csak 44 500 újat kötöttek. Miután e folyamat hosszú idő óta tart, jelentősen módosult a népesség családi állapot szerinti összetétele. 1990 óta a 15 éves és idősebb népességben 20,3 százalékról 30,5 százalékra emelkedett a nőtlenek, illetve hajadonok és 7,4 százalékról 10,1 százalékra nőtt az elvált családi állapotú népesség aránya. Ezzel párhuzamosan a házas népesség részaránya jelentősen, 61,2 százalékról 48,0 százalékra csökkent. 2004 óta figyelhető meg az a jelenség, hogy a 15 éves és idősebb népesség körében kisebbségbe kerültek a házasok.

A 15 éves és idősebb népesség családi állapot szerint

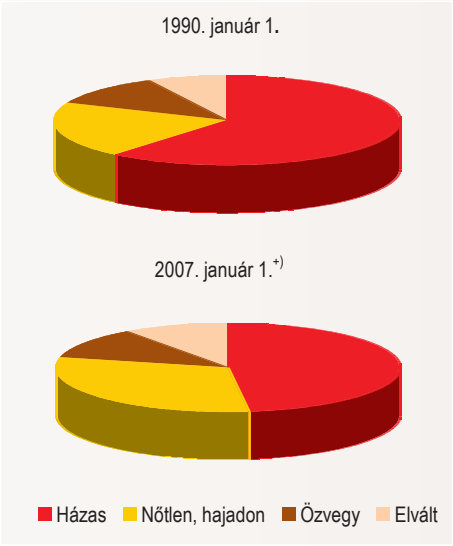

+) Előzetes, részben becsült adatok.

Születés, terhességmegszakítás

A **születések** száma az ezredfordulós emelkedést követően a korábbinál lassúbb ütemben, de évről évre csökkent, és a trend alapján feltételezhető volt, hogy egy újabb mélypontot ér el. Ez azonban nem következett be, mivel a 2004. év végén emelkedni kezdett a születésszám, és ez az irányzat az elmúlt két évben is folytatódott. A 2006. év során született 99 850 gyermek 2350 újszülöttel, azaz 2,4 százalékkal haladta meg az előző évit, és 5,0 százalékkal múlta felül a két évvel korábbit. A születésszám 1998-ban esett először 100 ezer alá, és azóta sem érte el ezt a szintet. Az újszülöttek 2006. évi száma viszont erősen megközelítette ezt az értéket, és az elmúlt nyolc év legmagasabb születésszámát jelenti.
Az anyák gyermekvállalási magatartásában figyelemre méltó különbségek fedezhetők fel életkor szerint. A szülő nők életkora egyre határozottabban kitolódik, ezért nem minden korcsoportban emelkedett a nők termékenysége. Egyre ritkább a fiatalon vállalt anyaság, a tizenévesek és a húszas éveik elején járó nők gyermekvállalása változatlanul csökkenő irányzatú, az elmúlt másfél évtizedben felére, illetve harmadára esett. A korábban domináns 20–24 éves életkor helyett most a 25–29 éveseknél a leggyakoribb a gyermekvállalás, de a legdinamikusabb emelkedés a 30–34 éves nők termékenységében figyelhető meg.

A harmincas éveik elején járó nők szülésgyakorisága jelenleg már jóval felülmúlja a 20–24 éves nőkét. Az elmúlt öt évben termékenységük csaknem 35 százalékkal emelkedett. Egyre gyakoribbá válik a 35 év feletti gyermekvállalás is. Az elmúlt évek születésszám-emelkedésének demográfiai magyarázata, hogy a szülőképes kor „idősebb" korosztályai sikerrel ellensúlyozták azt a hiányt, amit a fiatalabb korosztályok születéskiesése okoz. Ehhez hozzájárult az is, hogy az 1970-es évek közepén született nagy létszámú nemzedékek beléptek a harmincas éveikbe. Körükben magas a gyermektelenek aránya, és az utóbbi években kezdtek vállalkozni a korábban elhalasztott szüléseik pótlására.

Élveszületési arányszámok az anya korcsoportja szerint

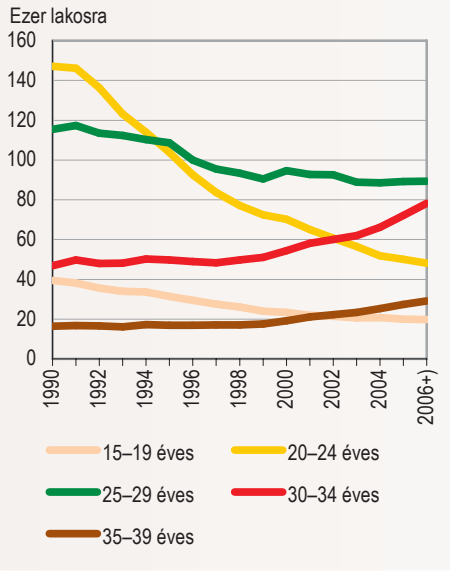

+) Előzetes, részben becsült adatok.

Tovább növekedett a nem házas családi állapotúak részaránya a szülő nők között. A 2006-ban született gyermekek 35,6 százaléka házasságon kívül jött világra, ami a hivatalos népmozgalmi statisztika történetében az eddigi legmagasabb érték. A házasságon kívüli születések aránya 1990 óta 2,7-szeresére, 1980-hoz viszonyítva ötszörösére emelkedett. A nem házas nők 85 százaléka hajadonként vállalja gyermekét. A házasságon kívüli születések dinamikus emelkedése szorosan összefügg azzal a ténnyel, hogy a szülőképes korú női népesség között is erősen emelkedett a hajadon családi állapotú, de élettársi kapcsolatban élő nők hányada, és számottevően visszaesett a házasságban élőké.

Élveszületések az anya családi állapota szerint

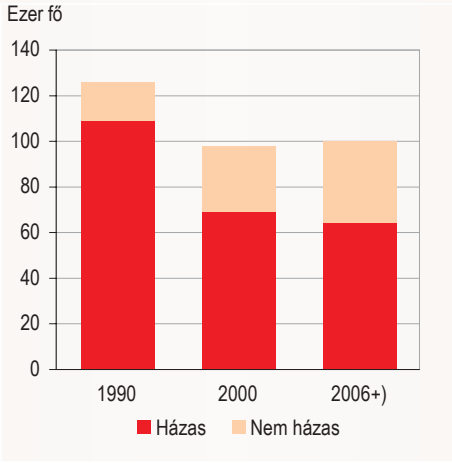

+) Előzetes, részben becsült adatok.

A 2006. évi termékenységi szint mellett száz nő 135 gyermeket hozna világra élete folyamán, ami lassú emelkedést mutat a 2005. évi 132, illetve a 2004. évi 128 gyermekhez képest. Ez azonban még mindig messze elmarad az egyszerű reprodukció biztosításához átlagosan szükséges 210 gyermektől.

A bruttó reprodukciós együttható 0,66-os értéke azt jelzi, hogy a 2006. évi születésszám mellett felnövekvő gyermekgenerációk létszáma még mindig 34 százalékkal marad el a szülői nemzedékek létszámától.

Kedvező jelenség, hogy a születésszám emelkedésével párhuzamosan csökkent a **terhességmegszakítások** száma. A művi vetélések 2006-ban 46 500-ra becsült száma 4,5 százalékkal, mintegy 2200 műtéttel kevesebb, mint az előző évi. A kedvező változás különösen akkor feltűnő, ha azt tekintjük, hogy az 1990-es évek elején még 90 ezer, az ezredfordulón pedig 59 ezer ilyen műtétet hajtottak végre évente.

A nők valamennyi korcsoportjában csökkent a művi vetélések gyakorisága, vagyis a tizenévesek és a húszas éveik elején járó fiatalok között is, akik egyre ritkábban vállalnak gyermeket, de a jelek szerint felelősségteljesebben védekeznek a nem kívánt terhességek ellen. 2006-ban száz élveszületésre 47 művi vetélés jutott, ami nemzetközi összehasonlításban még mindig magas érték, de az előző évi 50-hez képest 6,0 százalékos csökkenést mutat.

Szülészeti események alakulása

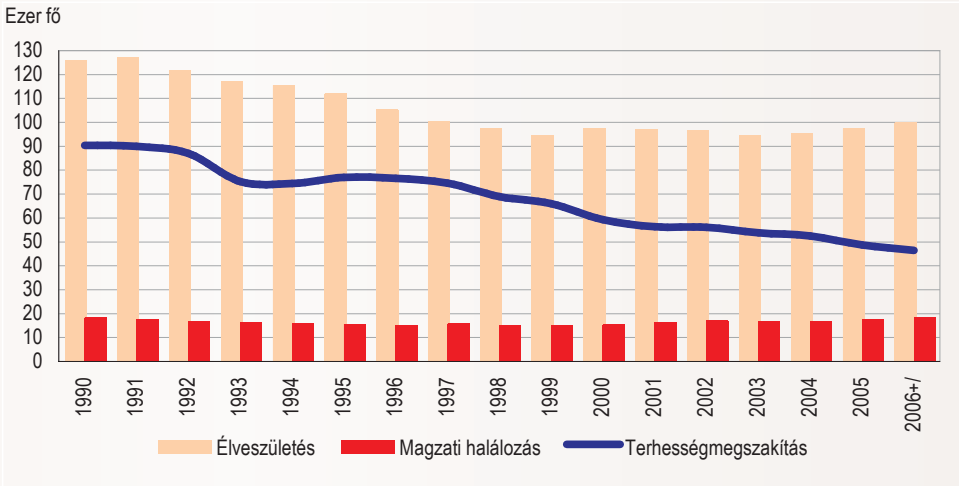

+) Előzetes, részben becsült adatok.

Halálozás

A **halálozások** számának ingadozásokkal tarkított, de alapvetően csökkenő trendje az 1990-es évek elejétől figyelhető meg. Az 1993. évi 150 ezer főt meghaladó halálozás hosszú évtizedek óta rekordmagasságúnak számított, innen indult meg a csökkenés, amit gyakran szakított meg egy-egy év halálozásainak emelkedése. A 2006. évi 131 500 halálozás nemcsak az előző évihez viszonyítva mutat jelentős javulást, hanem egyben az elmúlt harminc év legalacsonyabb értékét is jelenti. 2006-ban 4200 fővel, azaz 3,1 százalékkal kevesebben hunytak el, mint egy

évvel korábban. Ehhez nagyban hozzájárult a tavaszi influenzajárvány elmaradása, ami egy évvel korábban jelentős többlethalálozást eredményezett. A 2006. évi havonkénti halálozási adatok viszont azt is alátámasztják, hogy nemcsak az influenzajárvány hiánya, hanem az általános mortalitás javulása is mérséklően hatott a halálozások számára. Az év nyolc hónapjában csökkentek és csak négyben emelkedtek az elhalálozások az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A korspecifikus mortalitás mindkét nem esetében és szinte valamennyi életkorban javulást mutat. A halálozások kor szerinti megoszlásából az is megállapítható, hogy a csökkenés főleg a 35–49 éves középkorú, valamint a 70–79 éves időskorú népesség körében jelentkezett. Az összes halálozás csökkenésének kétharmada ebből a két korcsoportból került ki. A középkorú lakosságnál inkább a férfiak, az időskorúaknál pedig a nők halálozásai csökkentek az átlagosnál jobban. A csecsemőhalálozási arányszám mindkét nem esetében javult, de a fiúknál sokkal jelentősebb mértékben, mint a leányoknál. Bár a nemek közötti különbségek mérséklődtek, a fiúgyermekek csecsemőhalandósága még mindig 24 százalékkal múlja felül a leányokét. 2006-ban ezer újszülött fiúgyermek közül valamivel több mint 6, a leánygyermekek közül 5 hunyt el 1 éves kora előtt. Mindkét érték a legalacsonyabbnak számít a hivatalos statisztika eddigi történetében.

A várható élettartam nemek közötti különbségei okozzák azt a jelenséget, hogy az elhunyt férfiak többsége házasságban élt halála előtt, az elhunyt nők között viszont az özvegy családi állapotúak a legszámosabbak. Figyelmet érdemel, hogy a 2006. évi halálozás csökkenése valamennyi családi állapotú férfinál és nőnél megmutatkozik, kivéve az elvált családi állapotúakat, akiknél kismértékben ugyan, de nőtt az elhunytak száma.

A korspecifikus mortalitási adatok alapján a várható élettartam újabb emelkedésére lehet számítani 2006-ban. Ennek mértéke a férfiaknál jelentősebb lehet, mint a nőknél, így mérséklődhet a nemek között megfigyelhető nem csekély különbség.

Halálozási és csecsemőhalálozási arány nemek szerint

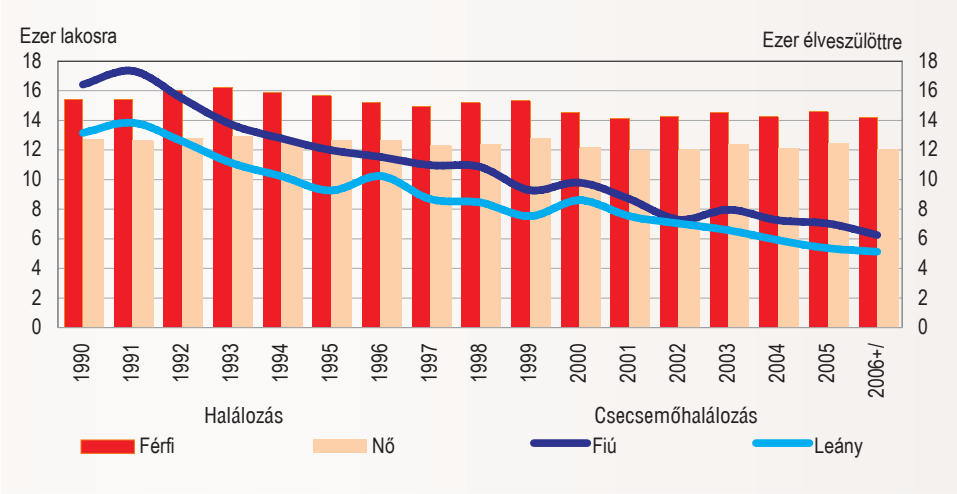

+) Előzetes, részben becsült adatok.

Belföldi és nemzetközi vándorlás

Az utóbbi két évben fokozatosan nőtt a lakosság területi mobilitása mind az állandó, mind az ideiglenes vándorlás alapján. A belföldi vándorlások száma 2006-ban 24 ezer fővel, azaz 5,5 százalékkal emelkedett az előző évhez, és 38 ezer fővel, azaz csaknem 9 százalékkal a két évvel korábbihoz képest.

Az **országon belüli vándorlás** egyik meghatározó tényezője a Budapestről történő elvándorlás, amely főleg az agglomeráció települései felé irányul. Ezzel magyarázható Pest megye jelentős belföldi vándorlási többlete. A régiók közül 2006-ban a Közép-Dunántúlnak és a Nyugat-Dunántúlnak volt pozitív a belföldi vándorlási egyenlege. Ezen belül Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom és Fejér megyék a fő vándorlási célterületek. A kibocsátó régiók közül továbbra is Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon mérhető a legszámottevőbb vándorlási hiány. A legnagyobb belföldi vándorlási veszteséget Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megyék szenvedték el 2006-ban. Budapest helyzete annyiban sajátos, hogy a természetes fogyás mellett jelentős mértékű az elvándorlás is, bár ennek üteme az elmúlt évek során számottevően mérséklődött.

Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet

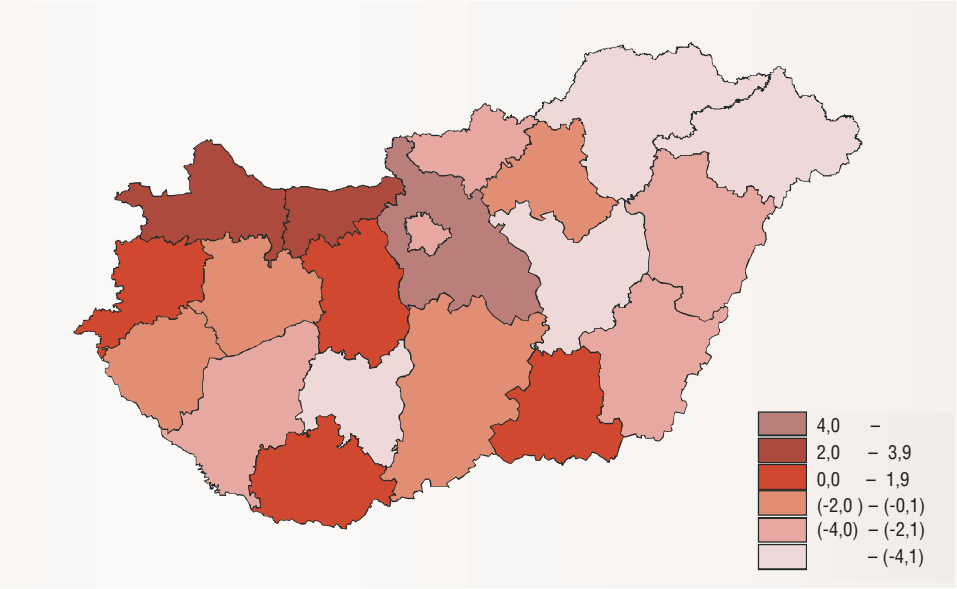

A **nemzetközi vándorlás** egyes területeken némileg enyhíteni tudja a természetes fogyásból és a belföldi elvándorlásból adódó veszteségeket. 2006-ban valamennyi régióban pozitív volt a nemzetközi vándorlás egyenlege. E téren kiemelkedő szerep jut Közép-Magyarországnak, ahol a főváros mellett figyelmet érdemel Pest megye növekvő pozitív egyenlege. Emellett a Dél-Alföld, a Nyugat-Dunántúl és az Észak-Alföld számít vonzó területnek.

Magyarországon az érvényes engedéllyel rendelkező, huzamosan itt tartózkodó külföldiek száma 2007. január 1-jén 164 ezer fő volt. Ez 6,2 százalékkal, mintegy 9 500 fővel több volt

az egy évvel korábbinál. Döntő hányaduk Európából, ezen belül Romániából, Ukrajnából, Jugoszlávia utódállamaiból és az EU-tagországok közül Németországból érkezett. A bevándorlók korösszetételét tekintve a 20–39 évesek aránya meghatározó, mindkét nem esetében 58 százalék volt a részarányuk.

Természetes és tényleges szaporodás, fogyás

Az ország lakosságának lélekszáma a természetes fogyás következtében 26 éve folyamatosan csökken. 2006-ban mindkét alapvető népmozgalmi folyamatban kedvező irányú változás történt, így a természetes fogyás mértéke lényegesen mérséklődött az előző évhez képest. A halálozások száma 31 650 fővel haladta meg a születésekét, a két fő népmozgalmi esemény eredőjeként ennyivel csökkent az ország lélekszáma. Ez mintegy 6 590 fővel, csaknem 17,0 százalékkal volt alacsonyabb, mint az előző évi. A népesség lélekszámának tényleges fogyását jelentősen befolyásolja a nemzetközi vándorlás egyenlege. 2006-ban 18 650 főre becsülhető a nemzetközi vándorlásból adódó nyereség, vagyis ennyivel többen jöttek az országba, mint ahányan elhagyták annak területét. Ennek eredményeként az ország népességszáma ténylegesen 13 ezer fővel lett kevesebb. Ez egyben azt is jelenti, hogy 2006-ban nemcsak a természetes, hanem a tényleges fogyás is jóval kisebb mértékű volt, mint a korábbi években.

A halálozások száma az ország valamennyi régiójában és megyéjében meghaladja a születésekét. Az ennek eredőjeként kialakuló természetes fogyás mértéke azonban különböző. Az ezer lakosra jutó természetes fogyás a Dél-Alföldön és a Dél-Dunántúlon a legmagasabb, Észak-Alföldön és Közép-Magyarországon pedig a legalacsonyabb. Az egyes megyéket tekintve kiugró Békés megye jelentős természetes fogyása, ahol országos viszonylatban is a legalacsonyabb a nyers születési és legmagasabb a nyers halálozási arány. Pest és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben viszont főleg az országosnál fiatalabb korösszetétel miatt magas a születési és alacsony a halálozási arány, így ennek köszönhetően a legkisebb a természetes fogyás mértéke.

Egyes régiókban vagy megyékben az elvándorlás növeli a természetes fogyást, másoknál viszont az odavándorlás mérsékli ennek ütemét. 2006-ban csak három olyan nagyobb területi egysége volt az országnak, ahol a lakosság lélekszáma ténylegesen gyarapodott: ezek Pest, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megyék voltak.

Ezer lakosra jutó élveszületés és halálozás

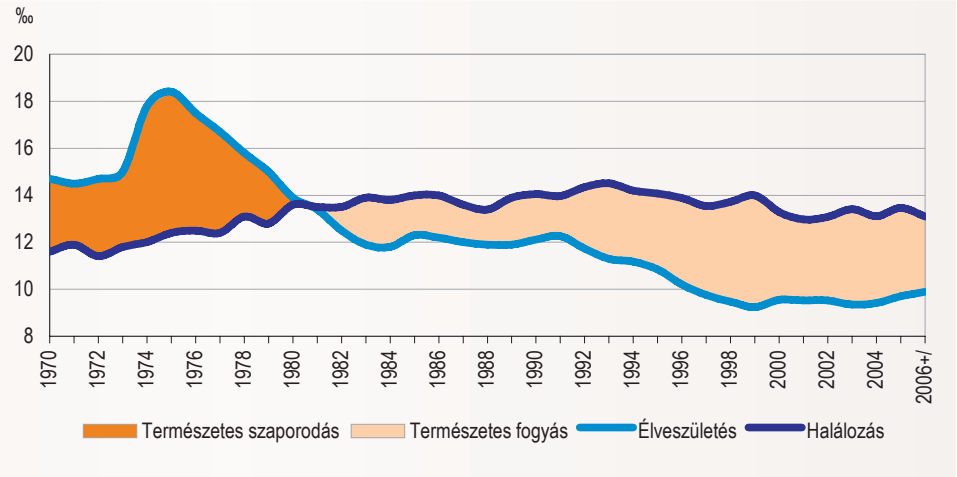

+) Előzetes, részben becsült adatok.

Információk, elérhetőségek:

Gabriella.Branyickine@ksh.hu Telefon: 345–6558
Ferenc.Kamaras@ksh.hu Telefon: 345–6565
További táblázatok:
stADAT-táblák:
Módszertan:
Információszolgálat Telefon: 345–6789
www.ksh.hu

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2007
A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.
Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!